

Taallab

Marijke Spanjersberg

Femke Rood

Jaap van 't Hek

De Ambachtsschool pakt uit!

‘De grenzen van
mijn taal zijn de
grenzen van mijn
wereld.’

Wiittgenstein I

‘Wat doen de
woorden ons
doen?’

Michael White

‘Are we not enchanted
by a world of nouns to
believe in a world of
separation?’

Kenneth Gergen

‘Taal is niet zozeer een
schepper of vormgever
van de menselijke
natuur,
maar eerder een venster
op de menselijke natuur.’

Pinker

‘De woorden
vergeten nooit
waar zij geweest
zijn.’

Bakhtin

‘I am not interested in
truth; I am interested in
the way the truth is
produced.’

Michel Foucault

WAT GAAN
WE DOEN?

Twee taalregisters

Drie taalverschijnselen

Spelen met taal

Taal onderzoeken

ENTITEITSDENKEN

- Het geheel is te begrijpen als je de afzonderlijke onderdelen begrijpt
- Machine-metafoor:
 - Neo-Taylorisme, competentie management ('Knoppen', 'Dashboard')
- Exclusie
- Beheersingsgericht
- De Oplossing
- Materie, ding; Wat? - Objectiveren
- Lineair causaal
- Maakbaar/ 'Maak'-proces

PROCESDENKEN

- Het geheel is te veelomvattend om te begrijpen, het geheel werkt op elkaar in
- Gemeenschapsmetafoor
- Inclusie
- Ontwikkelingsgericht
- Mogelijkheden
- Sociaal; Wie? - Humaniseren
- Chaotisch, onvoorspelbaar;
- Streven, wensen, ijveren: 'Zoek'-proces

TWEE TAALREGISTERS

Daadkracht tonen

Kleine stappen kunnen van grote betekenis zijn

Prioriteiten stellen

Problemen hebben geen kern. Kijken naar complexiteit en samenhang

Zichtbaar maken

Betekenisvol zijn

Doelen stellen

Het gaat om de richting en de bandbreedte

Plannen van aanpak

In gesprek gaan en samenwerken

Effectrapportages

Van tellen naar vertellen over geleefde werkelijkheid en losse eindjes

Feiten en cijfers

$N = 1$

BESCHIKBAARHEID VERSTERKEN IN LEIDERSCHAP

Beste Marijke,

Op datum X organiseren wij voor al onze leidinggevenden op Landgoed Y een inspiratiedag met als thema ‘Versterken in leiderschap’, met als subthema’s:

- Begrijpen van medewerkers (diversiteit/generaties/loyaliteit).
- Helpen ontwikkelen van medewerkers (gespreksvaardigheden/zelfinzicht/openheid).
- Hoe ga je elke dag met plezier naar je werk (empoweren)?

We zijn op zoek naar sprekers die 2 x 50 minuten dezelfde workshop willen geven en we denken dat jij invulling zou kunnen geven aan het eerste thema ‘begrijpen van medewerkers’. Ben je beschikbaar en zo ja tegen welke kosten?

GESPREK IN TWEETALLEN

- Welke woorden verwijzen naar ‘Entiteitsdenken’?
- Welke woorden verwijzen naar ‘Procesdenken’?
- Vervang enkele woorden:
 - Van E naar P: resultaat → oriëntatie, deadline → overeenkomst, etc.
 - Van P naar E: willen → moeten, bijdrage → competentie
- Wat gaat makkelijker, wat gaat moeilijker?

Let op: Geen oordelend of inhoudelijk gesprek

WAT GAAN
WE DOEN?

Twee taalregisters

Drie taalverschijnselen

Spelen met taal

Taal onderzoeken

HET WEER

**de zon heeft
het moeilijk**

DINGEN-TAAL

Discours

Eerste drie zinnen

Reïfictatie (Reïficeren)

‘Thingification of social relations’
Ook wel: ‘dingen-taal’

Groepen worden behandeld alsof
het een concreet en tastbaar ding is.

Vervolgens worden er ‘menselijke’
eigenschappen toegekend.

En wordt iets dat buiten onszelf
bestaat - zonder dat wij daar invloed
op kunnen uitoefenen.

‘De koers heeft het moeilijk...’

‘De politie is teleurgesteld...’

‘De structuur begint scheuren te vertonen...’

‘De zorgsector worstelt met de transitie...’

‘De organisatie is verwaarloosd...’

‘De huizenmarkt piept onder druk van...’

‘De cultuur schreeuwt om vernieuwing...’

‘De democratie staat op het spel...’

‘De vermoeide organisatie...’

‘Het klimaat schreeuwt om actie...’

STUK(JES)TAAL

VERSNELLINGSTAFELS

DOORBRAAKTAFELS

TASKFORCES

BOEGBEELDEN EN
AANJAGERS

DOORZETTINGSMACHT

BESTUURLIJKE KRACHT

IN-MENSEN-TAAL

AFDELINGSHOOFD

VOORLICHTINGSBIJEENKOMST

JAARPLANOVERLEG

AMBITIEMANAGER

INSPIRATIESESSIE

DRIJFVERENDIALOOG

WAT GAAN
WE DOEN?

Twee taalregisters

Drie taalverschijnselen

Spelen met taal

Taal onderzoeken

GRENZEN AAN SPELEN MET TAAL

influence – confluence (Gergen)

introspectie – outrospectie (Krznaric)

zijn – interzijn (Thich Nhat Hanh)

zelfinzicht – verschilzicht (Gloudemans)

Veiligheid	Relationele verantwoordelijkheid dragen
Wendbaarheid	Omzien naar de ander, de ander zien
Vertrouwen	Bereidheid risico's te nemen met/jegens elkaar
Zelfinzicht	De blik van de ander toelaten
Veerkracht	Sociaal weefsel versterken
Impact	Eerst op wie? Dan op wat?
Je eigen schaduw kennen	Herstelgebaren maken
Organisatie	Organiseren

NIEUWE TAAL MAKEN

Omdraaien (deadline, aanscherpen, minkukels)

Variëren (doeltreffend/de rakeling)

Assembleren (verdunde ernst, vriendelijke polemiek, alledaagse utopie)

SPELEN MET TAAL:

VAN INDIVIDU
NAAR RELATIE

Verschiltaal

Externaliserende taal

VERSCHILTAAL

Information is any difference which makes a difference (Bateson)

De collega's vinden haar onvoorspelbaar

De collega's kunnen elkaar beter begrijpen dan haar

De leidinggevende is een controlfreak, volgens de medewerkers

De leidinggevende controleert meer dan de medewerkers prettig vinden

De coördinator is een Einzelgänger

De coördinator doet meer in zijn eentje dan andere coördinatoren

VERSCHILTAAL SPREKEN

De leiding is onzichtbaar

.....

De OR-voorzitter is wantrouwend

.....

EXTERNALISERENDE TAAL

Waarom maak je je zo druk?

Wat weigert de Boosheid te accepteren?

Waar zit je kwetsbaarheid?

Wat wil de Broosheid graag heel houden?

Waar worstel je mee?

Hoe nestelt de Twijfel zich tussen jou en de ander?

EXTERNALISERENDE TAAL SPREKEN

Onze MT-leden hebben zo'n haast!

.....

De teamleden zijn gefrustreerd

.....

SPELEN MET TAAL:

MOOIER MAKEN

Eufemismedectectie:

Participatie (instructie)

Invloed (macht)

Ontwikkelgesprek (kritiek)

SPELEN MET TAAL: MOOIER MAKEN

Eufemisedetectie:

Wat zou er gebeuren als je het
beestje bij de naam zou
noemen?

Wat is voor wie het (gehoopte)
effect van het eufemisme?

SPELEN MET TAAL:

MOOIER MAKEN

Eufemismeproductie, b.v.:

De mensen kunnen hun nieuwe
taak niet aan

We moeten mensen beter
opleiden

De potentiële competentielacunes
dienen te worden onderzocht

MOOIER GEMAAKT:

Handelingsverlegenheid

MOOIER MAKEN:

Onbeschoft gedrag

WAT GAAN
WE DOEN?

Twee taalregisters

Drie taalverschijnselen

Spelen met taal

Taal onderzoeken

HOE ONDERZOEKEN WE DE TAAL?

Letterlijk nemen (faciliteren, oplossen, binden & boeien, cultuuromslag)

De metafoor onderzoeken ('haar kindje', 'verslaafd aan werkdruk')

Het niet-gezegde bevragen (praktisch, grondig, moeilijk)

DE ONDERZOEKSOPDRACHT

Pak de tekst erbij.

Over welk(e) woord(en) zou je welke respectvolle woordvraag willen stellen die kan helpen om het vanzelfzwijgende te onderzoeken?

Welke ingang kies je?

- Letterlijk nemen
- De metafoor onderzoeken
- Het niet gezegde bevragen

Taallab

Marijke Spanjersberg

Femke Rood

Jaap van 't Hek